

STRØMMEGUIDE FOR GRAVFERDER

Når et gravferdsbyrå tar på seg å strøkke eller gjøre opptak av en seremoni, blir byrået ansvarlig for å overholde de tilstedeværende sin rett til personvern. I tillegg må byrået sørge for å innhente de nødvendige tillatelsene fra rettighetshaverne til musikken som spilles av eller fremføres. Å innhente slik tillatelse kalles vanligvis for klarering.

Strømmeguide for gravferder forklarer hvordan byrået overholder regler om personvern og sørger for riktig klarering av musikken. Strømmeguiden kan også brukes til å beregne hva musikkklareringen vil koste, slik at byrået og kunden sammen får avklart prisen både ved live-strømming og ved opptak.

1. PERSONVERN

Ved filming av personer må byrået forholde seg til to regelsett: Regler om behandling av personopplysninger og om retten til eget bilde. Begge krever at byrået innhenter samtykke fra personene som filmes.

1.1 Behandling av personopplysninger

1.1.1 Personopplysningsloven/GDPR

Personopplysningsloven og GDPR stiller generelle krav til byråene for all **behandling av personopplysninger**.

En **personopplysning** er enhver opplysning som kan knyttes til en identifiserbar person. En slik person kalles «den registrerte» i GDPR. Begrepet «personopplysning» er meget vidt, og omfatter for eksempel bilder og film av fysiske personer som kan identifiseres.

Med **behandling** menes alt man gjør med personopplysningene, for eksempel innsamling, lagring, publisering og sletting. (Begrepet «behandling» favner altså langt videre enn «offentliggjøring» etter åndsverkloven § 104, se punkt 1.2 - Retten til eget bilde.)

Behandling av film og bilder

Behandling av personopplysninger som inngår i film og bilder vil si alt som skjer med personopplysningene fra øyeblikket de fanges opp av kamera, for eksempel lagring på kameraets minnebrikke, redigering, opplasting på en server, live-strømming eller annen publisering på en nett, overlevering til kunden mv.

Den praktiske hovedregelen er at **samtykke fra den avbildede må innhentes** for alle slike behandlinger, altså at personene som filmes må samtykke til de planlagte behandlingene før filmingen skjer.

Brudd på personvernreglene kan bl.a. innebære krav om erstatning mot den behandlingsansvarlige, samt i verste fall overtredelsesgebyr ilagt av Datatilsynet på opp til 4 % av virksomhetens samlede globale omsetning.

Samtykke til strømming

I 2020 slo Datatilsynet fast at Kirken må innhente samtykke fra alle som fanges opp av kamera når en gudstjeneste strømmes. Byrådet må sørge for det samme ved strømming/opptak av en seremoni.

I 2020 slo Datatilsynet fast at Kirken må innhente samtykke fra alle som fanges opp av kamera når en gudstjeneste strømmes. Byrådet må sørge for det samme ved strømming/opptak av en seremoni.

1.1.2 Den behandlingsansvarlige må følge personvernreglene

Den som bestemmer hva personopplysningene skal brukes til og hvordan, kalles **behandlingsansvarlig** og har ansvaret for å følge kravene i personvernregelverket.

At byrådet er den behandlingsansvarlige innebærer bl.a. at:

- Byrådet har ansvar for at det foreligger lovlig behandlingsgrunnlag for de behandlingene byrådet planlegger for filmopptak. Som behandlingsansvarlig må byrådet også sørge for at det foreligger gyldig samtykke fra de personer som avbildes. Hvordan samtykke innhentes i praksis kan du lese om i punkt 1.3.
- Det må foretas risikovurderinger, for eksempel må det vurderes om behandlingen fører til at personvernrisikoen for de registrerte er høy, om personopplysninger overføres ut av EØS og om det er lov å behandle personopplysningene.
- Byrådet må sørge for å informere de registrerte om deres rettigheter, og bør lage personvernerklæring
- I tillegg har byrådet som behandlingsansvarlig ansvar for å inngå gode nok avtaler. Det må inngås databehandleravtaler med leverandører og samarbeidsparter som personopplysningene skal deles med.
- Dersom byrådet sammen med en kunde bestemmer hvorfor og hvordan personopplysningene behandles, er kunden og byrådet felles behandlingsansvarlige, og begge må nevnes i personvernerklæringen og samtykkeskjema.

Byrådet bør i tillegg sørge for at personvernregler i andre lovverk følges. Dersom for eksempel en ansatt synes på filmopptak, må byrådet som arbeidsgiver overholde kravene som følger av forskrift om kameraovervåking i virksomhet (FOR-2018-07-02-1107). Byrådet bør derfor ha en rutine for kameraovervåking som tas med som vedlegg til de som skal filme eller publisere opptakene. Dersom byrådet bruker et produksjonsselskap til å gjennomføre filmingen, bør produksjonsselskapet pålegges å følge slik rutine. Selv om ingen av byrådets ansatte skal filmes, har Kirken ansatte, og det er en fordel å overholde denne forskriften for å være på den sikre siden.

Praktisk råd

For å redusere ansvaret for byrået, bør klare avtaler inngås med relevante aktører. Det er for eksempel en fordel at byrået har en avtale med eier av lokasjonen om at filming kan skje, typisk kirken på stedet hvor seremonien finner sted. I slik avtale kan det bl.a. stå at kirken plikter å varsle sine ansatte om at filming vil skje, samt at byrået skal sørge for at det skiltes tydelig at filming vil skje og hvor man kan oppholde seg for å unngå å bli filmet. Det kan også oppgis kontaktinformasjon hos byrået dersom noen ansatte i kirken har spørsmål til filmingen.

Det er også en fordel at byrået inngår avtaler med hver tredjepart som ferdig filmopptak skal deles med. Dersom ferdig opptak skal deles med en familie eller en pårørende, anbefales det en kort avtale som viser til byråets alminnelige vilkår samt angir at ferdig opptak kun skal brukes til privat bruk.

Byrået bør også risiko vurdere hver tredjepart som skal bistå byrået med noen behandlinger av personopplysninger før personopplysningene deles med tredjeparten. Et eksempel er ved strømming hvor byrået vil bruke en kommersiell strømmekanal. I så fall må byrået velge en strømmekanal som har god nok datasikkerhet og gode nok avtaler med tanke på at personopplysninger vil behandles av slik tredjepart.

1.1.3 Nærmere om databehandleravtaler

Dersom byrået benytter en underleverandør ved gjennomføringen av live-strømmingen og/eller opptaket, er byrået fortsatt ansvarlig for behandlingen av personopplysningene til de som filmes. Byrået må bl.a. sørge for at underleverandør bruker godt nok samtykkeskjema med tilpasset personvernerklæring samt følger andre relevante lovkrav.

En underleverandør kan være et produksjonsselskap som skal filme på vegne av byrået, og dermed blir produksjonsselskapet en databehandler av byrået som behandlingsansvarlig. Derfor må byrået sørge for at det inngås en databehandleravtale som del av avtalen med produksjonsselskapet. Uten en slik avtale kan ikke underleverandøren lovlig behandle personopplysninger.

Byrået kan også selv være databehandler, for eksempel der det er Kirken som bestemmer at seremonien skal strømmes. I slike tilfeller må det inngås en databehandleravtale med Kirken.

Databehandleravtalen må i tillegg oppfylle kravene GDPR stiller til slike avtaler. For eksempel bør det stilles krav til sletting og sikkerhet. Det er også lurt at avtalen med produksjonsselskapet angir rutiner som skal følges av produksjonsselskapet, for eksempel en rutine for kameraovervåking som setter en frist for sletting av opptak.

Kun én behandlingsansvarlig (byrået)

I en begravelse kan det være flere aktører, men det er ofte bare én behandlingsansvarlig. Hvis byrået er aktøren som bestemmer at det skal filmes under en begravelse og hvordan filming skal skje, er byrået behandlingsansvarlig. Dette vil være tilfellet når byrået tilbyr strømming og opptak av seremonier som en tjeneste til sine kunder. At byrået er behandlingsansvarlig medfører en rekke plikter for byrået (se bl.a. punktlisten over).

Delt behandlingsansvar

Dersom byrået i fellesskap med en annen aktør bestemmer hva personopplysningene skal brukes til og hvordan, er byrået og aktøren felles behandlingsansvarlige. Dette vil for eksempel være tilfellet dersom byrået og en TV-kanal eller Kirken sammen bestemmer at seremonien skal strømmes på en bestemt plattform for at flest mulig skal se den live.

I en slik situasjon har partene delt behandlingsansvar. I praksis innebærer dette at begge parter må nevnes i personvernerklæringen og samtykkeskjema, siden de registrerte (de personer som kan bli identifisert under strømmingen) må få klar informasjon om hvem som er de behandlingsansvarlige og hvor de kan sende spørsmål eller på annen måte utøve sine rettigheter som de registrerte etter GDPR.

1.2 Retten til eget bilde

1.2.1 Filming av personer krever samtykke til publisering

Etter norsk lov har alle personer **rett til eget bilde**. Dette følger av åndsverkloven § 104, som slår fast at fotografier (gjelder også film) som avbilder en person, ikke kan offentliggjøres uten samtykke fra den avbildede.

Retten til eget bilde innebærer at byrået ikke kan live-strømme eller legge ut opptak av seremonien på nett uten at **alle personer som filmes på en slik måte at de kan gjenkjennes først har samtykket til offentliggjøringen**. En person kan gjenkjennes så lenge vedkommende kan identifiseres ut ifra utseende og/eller omstendighetene.

Som hovedregel må det derfor innhentes samtykke fra alle som medvirker under seremonien og som kan tenkes å avbildes. Eksempler på dette er prest, organist og andre kirketjenere. Andre eksempler er de som skal holde tale, legge på krans, tenne lys, synge og spille, bære kisten eller på annen måte vil bli filmet slik at de kan identifiseres ved en publisering.

Å publisere film eller bilder i strid med åndsverkloven § 104, kan man bli møtt med erstatningskrav og krav om at avbildningen fjernes fra publisering.

Praktisk råd

For å avgrense antallet personer som filmes, er det lurt å merke lokalet med plakater som sier hvor personer kan bli filmet og hvor man kan oppholde seg for ikke å bli filmet.

1.2.2 Unntak: Avbildningen er mindre viktig enn hovedinnholdet

Det finnes enkelte unntak fra retten til eget bilde. Mest relevant for byråene er at man ikke trenger samtykke fra en person som kan gjenkjennes så lenge avbildningen av personen er **mindre viktig enn hovedinnholdet i bildet**.

Når kisten bæres ut og dette filmes, vil for eksempel kisten og kistebærerne kunne være hovedinnholdet i bildet. Dersom andre oppmøtte fanges opp av kamera, vil de kunne regnes som mindre viktige enn hovedinnholdet. I så fall er ikke samtykke nødvendig. Her er det imidlertid av betydning hvordan

filmingen skjer. Dersom kamera fokuserer på eller dveler ved en person, må vedkommende i utgangspunktet samtykke.

1.2.3 Unntak: Avbildningen har aktuell og allmenn interesse

Et annet unntak som vil være aktuelt for noen få seremonier, er situasjoner der **avbildningen har aktuell og allmenn interesse**. Typisk vil man kunne publisere opptak av statsministeren som holder tale i en kongelig begravelse uten statsministerens samtykke. Dette betyr imidlertid ikke at man kan publisere opptak av en kjent person fra en seremoni som ikke har aktuell og allmenn interesse uten at vedkommende har samtykket.

Praktisk råd

Grensene for unntakene hvor man ikke behøver samtykke er ikke nærmere definert i loven. Hvert tilfelle må vurderes konkret, og det kan være vanskelig å avgjøre om unntakene kan brukes. Det praktiske rådet er derfor å innhente samtykke fra alle som kan gjenkjennes på film og bilder.

1.2.4 Nærmere om samtykke

Dersom ingen av lovens unntak kan benyttes, må de avbildede personene samtykke til offentliggjøring før seremonien live-strømmes eller publiseres på nett på annen måte. Det er ingen spesielle formelle krav til samtykke etter åndsverkloven § 104.

Dersom byrået skal gjøre noe mer enn å bare vise film eller bilder fra seremonien offentlig, regnes dette som behandling av personopplysninger. I så fall gjelder det strengere krav til samtykke. Et praktisk råd er at samtykke fra den avbildede innhentes på en måte som oppfyller minstekravene i GDPR, slik at byrået er sikker på å ha lovlig behandlingsgrunnlag til alle behandlinger og ikke bare for publisering.

Praktisk råd

Byrået bør innhente samtykke til publisering på en måte som oppfyller kravene i GDPR. Byrået trenger da bare å innhente ett samtykke fra den avbildede som omfatter både publisering og annen behandling av avbildningen.

De som filmer seremonien, bør instrueres om følgende for å unngå å fange opp personer som ikke har samtykket:

- **Rett kameraet mot kiste, talere og andre som har samtykket til filming.**
- **Unngå å rette kameraet mot de som bare er tilskuere eller å «sveipe» over lokalet slik at tilfeldige personer fanges opp.**
- **Dersom man får med andre personer i bildet når for eksempel kisten bæres ut, sørg for at fokus er på de som har samtykket og at andre personer kommer i bakgrunnen.**

Plassering og føring av kamera

Allerede i 2011 skrev Bergens Tidende om hvordan Svalholm Begravelsesbyrå hadde begynt å tilby overføring av gravferder på nett. Også den gang valgte man å bare filme de sentrale elementene:

«Rent praktisk foregår overføringen ved at et webkamera er plassert slik at den viser den som forretter, de andre som holder minnetale, kisten og blomstene. De andre som er til stede under gravferden, blir ikke filmet.»

Selv om det tekniske utstyret i dag gir flere muligheter enn et webkamera fra 2011, bør byrået instruere om plassering og føring av kamera, slik at det ikke fanges opp flere personer enn nødvendig eller personer som ikke har samtykket.

1.3 Innhenting av samtykke

1.3.1 Bruk samtykkeskjema

Den enkleste og sikreste måten å innhente samtykke på er å benytte et samtykkeskjema som fylles ut og signeres før seremonien starter. Byrået må sørge for at samtykket som innhentes dekker den aktuelle bruken av avbildningen.

Dersom det kun er gitt samtykke til live-strømming, vil man for eksempel ikke ha kunne legge ut opptak av seremonien på nett i etterkant.

Obs! Den eller de som har foreldreansvaret for barn (personer under 18 år regnes som barn) må samtykke til behandling av personopplysninger om barnet og publisering av avbildninger av barnet. Det skal ikke behandles/publiseres materiale om barnet uten at slikt samtykke er innhentet. Dersom barnet er over 15 år, er utgangspunktet at også barnet må samtykke til behandlingen.

Praktisk råd

Ettersom barn ikke alltid kommer i følge med de med foreldreansvar, bør byrået generelt unngå å filme barn slik at de kan gjenkjennes. Dette med mindre det på forhånd lar seg gjøre å innhente samtykke fra de riktige personene.

1.3.2 Husk personvernerklæring

I praksis oppfylles gjerne kravene til innhenting av samtykke ved at det benyttes et samtykkeskjema som viser til en personvernerklæring.

Praktisk råd

Personvernerklæringen kan tas inn med mindre skrift på baksiden av eller til slutt i samtykkeskjemaet. Er skjemaet digitalt, kan det lenkes til en slik personvernerklæring for at skjemaet ikke skal bli for omfattende.

Personvernerklæringen skal inneholde informasjon som på en enkel måte forklarer hvem som er ansvarlig for filmingen (behandlingsansvarlig), hva som vil skje med filmen (om den live strømmes og/eller på annen måte publiseres eller behandles), hva som er formålet med filmingen, hvem personopplysningene deles med (for eksempel hvilke leverandører byrået bruker, både produksjonsselskap til å lage filmen og navn på strømmekanaler), om informasjonssikkerheten, om de avbildedes rettigheter og om klagemuligheter. Byråets generelle personvernerklæring må derfor justeres, for eksempel ved at det lages et tillegg skreddersydd til byråets planlagte filmopptak.

Det er først når personen ved en erklæring eller annen tydelig bekreftelse har gitt sitt samtykke til byrået, at byrået kan foreta alle behandlinger med avbildningen som følger av gitte samtykker.

1.3.3 Nærmere om samtykkeskjemaet

Samtykkeskjemaet benyttes for enhver person som kan bli avbildet eller på annen måte vil kunne identifiseres på filmen.

Den enkelte avbildede må være i stand til å foreta et fritt valg. Det kan for eksempel ikke være et vilkår for å delta i seremonien at man samtykker til filming.

Den enkelte avbildede må få informasjon som er klar og forståelig, slik at man forstår hva samtykket faktisk gjelder.

Samtykket fra den avbildede må være til et klart og presist formulert formål, og personopplysningene kan da kun brukes til dette spesifiserte formålet. For eksempel: Samtykke til at seremonien live-strømmes på byråets nettside, samtykke til at det gjøres opptak og samtykke til at opptaket legges ut på Facebook er tre ulike formål, og dermed kreves tre samtykker for behandling til disse tre formålene.

For å samtykke må den avbildede foreta en handling uten at det er tvil om at den avbildede gjennom sin handling har ment å gi slikt samtykke og som senere kan dokumenteres, for eksempel ved å klikke på en knapp, huke av i en tom avkryssingsboks eller skrive under på et skjema.

Samtykkeskjemaet bør utformes som forklart ovenfor. Her er noen ytterligere tips:

- **Informasjon om formål:**

Skjemaet bør inneholde generell og overordnet informasjon om planlagt bruk av filmingen slik at vedkommende som skal gi samtykke, er i stand til å avgi et samtykke som oppfyller personvernregelverkets krav til gyldig samtykke. Samme skjema kan inneholde mulighet til å gi samtykke for publisering av bildet i henhold til åndsverkloven § 104.

- **Tomme avkryssningsbokser**

Skjemaet bør inneholde avkryssningsbokser for hvert formål gravferdsbyrået vil kunne behandle opplysningene for, og bruke filmen til, slik at personen kan gi samtykke til ett og ett formål.

Det er viktig at disse avkryssingsboksene står tomme når de vises for den avbildede personen. Et gyldig samtykke etter personopplysningsloven krever en aktiv handling fra personen, og det stilles derfor krav om at den avbildede må huke av hver samtykkeboks selv – de kan ikke være forhåndsutfylt. Dersom personen har mulighet til å fjerne avhuking på en samtykkeboks, regnes dette som at samtykke trekkes (fint å tilby slik mulighet online).

- **Henvisning til personvernerklæringen:**

For at det skal være et informert samtykke, er det viktig at personen gis god og klar informasjon om hva avbildningene skal brukes til.

Det er ikke et krav at alt dette står i selve skjemaet så lenge det finnes en henvisning til byråets personvernerklæring med nærmere informasjon. Det viktige er at slik informasjon er klar, forståelig og lett tilgjengelig for personen som bes om å gi samtykke.

- **Varighet:**

Varigheten på samtykke er også sentralt. Det er viktig at det bes om samtykke til bruk i en slik utstrekning at det dekker behovet til byrået og kunden. Kort fortalt bør det opplyses om opptak automatisk slettes, for eksempel 7 dager etter opptakene ble gjort, som er samme frist som følger av forskrift om kameraovervåking i virksomhet (FOR-2018-07-02-1107).

1.3.4 Unntak fra krav om samtykke

Det gjøres unntak fra krav om samtykke dersom avbildningen:

- Er mindre viktig enn hovedinnholdet i bildet.
- Har aktuell og allmenn interesse.

Du kan lese mer om disse unntakene i punkt 1.2.2 og 1.2.3.

2. MUSIKK

2.1 Karlegging av musikkbruken

2.1.1 Hva ønsker kunden?

Kunden må først ta stilling til om vedkommende ønsker:

- Live-strømming
- Opptak
- Livestrømming + Opptak

Dette er avgjørende hvor hvordan musikken klareres, og hva klareringen koster, se punkt 2.2.

Deretter må byrået sammen med kunden lage en «spilleliste» med oversikt over hvilken musikk som skal brukes og hvordan den skal fremføres, for eksempel slik:

Spilleliste:	Komponist/låtskriver	Fremført ved
Musikkverk		
Eg glemmer deg aldri	Arne Moslaatten, Aslag Haugen, Lars Håvard Haugen	Helibillies
No livnar det i lundar (falt i det fri)	Elias Blix, L. M. Lindemann	(allsang)
Eg ser	Bjørn Eidsvåg	(solist)
I will always love you	Dolly Parton	Whitney Huston
Mitt hjerte alltid vanker (falt i det fri)	H. A. Brorson	Ingebjørg Bratland
You'll never walk alone	Richard Rogers	(allsang)

Når spillelisten er klar, må det kartlegges hvorvidt den planlagte musikkbruken innebærer bruk av:

- Vernede musikkverk
- Vernede innspillinger
- Solister/musikere

Obs! Strømmeguiden er tilpasset situasjoner hvor seremonien skal gjøres tilgjengelig for sluttbrukere i Norge. Hvordan musikken klareres for tilgjengeliggjøring utenfor Norge, kan du lese mer om i punkt 2.3.4.

2.1.2 Skal det brukes vernede musikkverk?

Et musikkverk er ikke lenger vernet av opphavsretten når det har gått 70 år etter 1. januar året etter at komponisten/låtskriveren og evt. arrangøren døde.

Dersom det skal brukes vernede musikkverk under seremonien, må dette klareres med TONO, se punkt 2.3.1.

2.1.3 Skal det brukes vernede innspillinger?

En musikkinnspilling er ikke lenger vernet når det har gått 70 år etter 1. januar året etter at innspillingen ble utgitt.

Dersom det skal brukes vernede musikkinnspillinger under seremonien, må dette klareres med Gramo, se punkt 2.3.2.

Husk å undersøke om innspillingene kunden ønsker i seremonien er omfattet av Gramos repertoar, se punkt 2.3.2.1.

2.1.4 Skal det brukes solister og musikere?

En solist/musiker har enerett til opptak, strømming og publisering av sin opptreden. Man kan ikke gjøre opptak av, strøme eller publisere deres opptreden uten å avtale dette med solist/musiker.

Dersom det skal brukes solister/musikere under seremonien, må det inngås slik avtale, se punkt 2.3.3.

2.1.5 Det er alltid et alternativ å mute musikken

Husk at det alltid er et alternativ å mute musikken for å slippe klarering, dvs. at musikken ikke høres under live-strømmingen eller opptaket. Man kan for eksempel mute:

- All musikk under live-strømming og på opptaket – da slipper man helt å klarere.
- Musikk av utenlandske rettighetshavere – dette gjør det lettere å klarere øvrig musikk for strømming utenfor Norge.
- Innspilt musikk – dette kan gjøre det enklere å klarere øvrig musikk for strømming og opptak.

2.2 **Avtalen med kunden**

Avtalen med kunden bør angi musikkbruken i seremonien, nærmere bestemt:

- Hvilke musikkverk som skal brukes.
- Hvordan musikkverkene skal fremføres: ved allsang, bruk av innspilt versjon eller ved solister/musikere.
- Hvorvidt seremonien skal live-strømmes, gjøres opptak av, eller begge deler.

Dersom opptak av seremonien skal overleveres til kunden, bør avtalen angi at:

- Opptaket kun er klarert for privat bruk.
- Kunden selv er ansvarlig for å klarere opptaket for enhver annen bruk, som offentlig visning, publisering på nett og spredning av eksemplarer til allmenheten.
- Kunden skal holde byrået skadesløs for ethvert krav fra tredjeparter knyttet til bruk av opptaket forestått av kunden eller noen kunden har gitt tilgang til opptaket.

Vederlaget for live-strømmingen beregnes med utgangspunkt i byråets inntekter for strømming av seremonien, dvs. byråets samlede pris for live-strømmingen og evt. opptak og publisering på nett i etterkant. Avtalen med kunden bør derfor tydelig angi prisen for dette. Det bør også inntas forbehold i avtalen om at kunden selv må dekke vederlag for klareringen dersom dette overstiger en viss sum.

Dersom kunden ønsker å gjøre live-strømmingen eller opptaket tilgjengelig utenfor Norge, bør avtalen inneholde forbehold om at byrået ikke kan garantere at all musikk kunden ønsker kan klareres for slik bruk og at det kan bli nødvendig å mute denne musikken, dvs. at musikken ikke kan høres under live-strømmingen på opptaket.

2.3 Klarering i praksis

2.3.1 Klarering med TONO

2.3.1.1 TONO-avtale

Byrået må inngå avtale med TONO for å kunne benytte vernede musikkverk.

Byrået starter med å fylle ut kontaktskjemaet nederst på [denne siden](#), og mottar da en avtale som angir vilkårene for bruk av musikkverk.

Avtalen mellom byrået og TONO kan inneholde krav til bruk av rettighetsnotis der hvor seremonien gjøres tilgjengelig.

TONO regner ut og fakturerer byrået basert på musikkbruken byrået rapporterer inn.

2.3.1.2 Rapportering

Byrået vil etter avtalen være forpliktet til å rapportere inn musikkbruken for den enkelte seremoni.

[Last ned rapporteringsskjema her](#)

Rapportene sendes kvartalsvis til online@tono.no, med mindre annet er avtalt.

2.3.1.3 Vederlag

Live-strømming:

For live-strømming av seremonien krever TONO det beløpet som er høyest av:

- Et minimumsbeløp på NOK 300.
- Et beløp basert på 5 øre per musikkminutt ganget med antall seere (views).
 - Formel: $0,05 \times \text{musikkminutter} \times \text{seere (views)}$.
 - Eksempel: $0,05 \times 20 \text{ minutter} \times 30 \text{ seere (views)} = \text{NOK } 30$.
- 12 % av prisen byrået fakturerer kunden for strømming av seremonien (eks. mva.) justert for andel musikkminutter.
 - Formel: $\text{Byråets netto pris} \times 0,12 \times (\text{musikkminutter} / \text{strømmeminutter})$.
 - Eksempel: $\text{NOK } 4000 \times 0,12 \times (20\text{min} / 60\text{min}) = \text{NOK } 160$.

Ved utregning av antall musikkminutter, skal man se bort fra musikkverk som ikke lenger er vernet. Et musikkverk er ikke lenger vernet av opphavsretten når det er gått 70 år etter 1. januar året etter at komponisten/låtskriveren og evt. arrangøren er døde.

Opptak:

TONO tillater at ett eksemplar av byråets opptak av seremonien overleveres til kunden, så lenge byrået ikke tar betalt for dette.

Dersom byrået tar betalt for opptaket, følges satsene for TONO strømming ovenfor.

Publisering av opptak på nett:

For NOK 500 kan byrået la opptak av seremonien ligge tilgjengelig på nett i 7 dager. Opptaket kan ikke gjøres tilgjengelig for sluttbrukere utenfor Norge, og må derfor geoblokkeres.

Skal opptaket ligge på nett i mer enn 7 dager, må TONO kontaktes for egen avtale.

I tillegg må byrået betale for strømming av opptaket etter satsene for live-strømming.

2.3.2 Klarering med Gramo**2.3.2.1 Gramo-avtalen**

Virke har inngått en avtale med Gramo som gir Virke Gravferds medlemmer rett til å benytte inntil 10 innspillinger fra Gramos repertoar per seremoni som strømmes og/eller gjøres opptak av.

Etter avtalen betaler byrået en fastpris på NOK 100 per seremoni. Avtalen dekker strømming av seremonien for sluttbrukere i Norge. Opptak kan ligge tilgjengelig på nett i inntil 7 dager, og kan overleveres til kunden for privat bruk.

Dersom det brukes innspillinger som klareres med Gramo, må byrået også bruke følgende rettighetsnotis på nettsiden hvor seremonien gjøres tilgjengelig:

«Denne tjenesten tilbys av [byråets navn]. Musikken er gjengitt med tillatelse fra Gramo. Uautorisert fremføring eller kopiering er ulovlig.»

Det skal etableres hyperlenke fra navnet Gramo i rettighetsnotisen til www.gramo.no der dette er teknisk gjennomførbart.

Obs! Følgende innspillinger inngår ikke i Gramos repertoar for **publisering av opptak på nett** og **overlevering av opptak til kunden**:

- Innspillinger tilhørende Sony Music Entertainment Norway AS.
- Innspillinger tilhørende Warner Music Norway AS.
- Innspillinger tilhørende Universal Music AS.
- Innspillinger forvaltet av FONO.

Gramos repertoar er ikke statisk, og endringer kan forekomme under avtaleperioden. Byråene skal uten urimelig utsettelse rette seg etter endringer for seremonier som ikke er gjennomført.

2.3.2.2 Rapportering

Byrået er etter avtalen forpliktet til å rapportere bruken av innspilt musikk for den enkelte seremoni.

Dette gjøres enkelt ved at Gramo settes på kopi når byrået rapporterer til TONO. Benytt e-postadressen post@gramo.no, med mindre annet er avtalt.

2.3.2.3 **Vederlag**

Vederlag til Gramo for bruk av innspilt musikk er NOK 100 per seremoni. Dette dekker både strømming og opptak, samt overlevering av opptak til kunden for privat bruk.

2.3.3 Klarering med solister/musikere

2.3.3.1 **Solist-/musikeravtaler**

Rettighetene til solister og musikere klareres ved at det inngås avtale om bruk av deres fremføring.

Dersom byrået benytter fast innleide solister/musikere, kan det inngås en avtale som varer i en nærmere angitt periode. Merk at profesjonelle utøvere kan være tilknyttet agent, manager, plateselskap eller lignende, som i så fall bør involveres ved avtaleinngåelsen.

Avtalen må klart uttrykke hva byrået skal ha rett til å gjøre. For eksempel:

- Live-strømme fremføringen (i Norge eller hele verden).
- Gjøre fremføringen tilgjengelig på nett i etterkant (i Norge eller hele verden).
- Overlevere opptak av fremføringen til pårørende.
- Lagre opptaket selv (dersom byrået har interesse av dette).

Honorar til solist/musiker avtales i hvert enkelt tilfelle. Avtalen bør angi at honoraret skal regnes som full og hel betaling for disse rettighetene. Dersom fremføringen ikke honoreres, bør det angis at vedkommende overdrar rettighetene vederlagsfritt.

I avtalen bør solisten/musikeren garantere for at vedkommende ikke er bundet av andre avtaler som er til hinder for overdragelse og utnyttelse av disse rettighetene, og at solisten/musikeren skal holde byrået skadesløs for ethvert krav fra tredjeparter i forbindelse med byråets utnyttelse av disse rettighetene.

Dersom vedkommende er under 18 år, må også de foresatte signere avtalen.

Avtalen bør også reguleres av byråets behandling av personopplysninger, se Del 1 – Personvern.

2.3.3.2 **Avtale-maler**

Flere gravferdsbyråer engasjerer solister i forbindelse med gravferden. Vi har derfor publisert en enkel mal for oppdragsavtale med solist. Malen kan brukes når byrået skal engasjere en selvstendig næringsdrivende solist som bidrar med musikalsk fremføring i gravferden. Malen kan lastes ned her:

[Oppdragsavtale - Solist](#)

Ofte er solisten engasjert av de pårørende, og ikke av byrået. I slike tilfeller må byrået likevel inngå en avtale med solisten om opptak og strømming. Mal for en slik avtale kan lastes ned her:

[Avtale om opptak - Solist](#)

Merk at malene er eksempler på hvordan avtaler med solist kan se ut, og at vilkårene i malene er generelt utformet. Malene må alltid tilpasses de faktiske omstendighetene ved inngåelse av avtale. Bruk og tilpassing av malene gjøres på eget ansvar.

2.3.4 Tilgjengeliggjøring på nett utenfor Norge

Her følger en grunnleggende redegjørelse om klarering for tilgjengeliggjøring utenfor Norge. Byrået bør uansett søke juridisk bistand dersom seremonien skal gjøres tilgjengelig utenfor Norge, da det er fort gjort og svært kostbart å gjøre feil.

2.3.4.1 **Vernede musikkverk**

Live-strømming utenfor Norge

Dersom 100 % av rettighetshaverne til musikkverket er medlem av TONO, kan live-strømmingen klareres med TONO som vanlig, se punkt 2.3.1.

Dersom en eller flere av rettighetshaverne ikke er medlem, må det inngås avtale med samtlige rettighetshavere til musikkverket, eller med deres musikkforlag.

TONOs medlemservice kan opplyse om hvem som er rettighetshavere til musikkverket: <https://www.tono.no/kontakt/>

Publisering av opptak på nett utenfor Norge

Dersom 100 % av rettighetshaverne til musikkverket er medlem av en av de nordiske rettighetsorganisasjonene (TONO, STIM, Koda, STEF eller Teosto), kan opptak for publisering innenfor Norden klareres med TONO.

For selve publiseringen av opptaket må det uansett inngås avtale med samtlige rettighetshavere til musikkverket, med mindre 100 % av disse er medlem av TONO. Er samtlige medlem av TONO, kan publisering av opptaket på nett klareres med TONO som vanlig, se punkt 2.3.1.

Dersom en eller flere av rettighetshaverne ikke er medlem, må det inngås avtale med samtlige rettighetshavere til musikkverket, eller med deres musikkforlag.

2.3.4.2 **Vernede innspillinger**

Live-strømming og publisering av opptak på nett utenfor Norge

Dersom seremonien skal live-strømmes eller opptak skal publiseres på nett utenfor Norge, må det inngås avtale med samtlige rettighetshavere til musikkinnspillingen, som normalt vil være ett eller flere plateselskap.

Hvilket plateselskap som sitter på rettighetene, vil ofte framgå av krediteringen på Spotify.

2.3.4.3 **Solister/musikere**

Dersom live-strømmingen eller opptak av seremonien skal være tilgjengelig på nett utenfor Norge, må dette presiseres i avtalene med den enkelte solist/musiker.

2.3.5 Kreditering

Uansett hvilken musikk som brukes, er byrået forpliktet til å kreditere både komponist og de som fremfører musikken (plateartist og solist/musikere). Krediteringen må være godt synlig der live-strømmingen/opptaket gjøres tilgjengelig. Det holder ikke med kreditering i programmet.